

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel
helyben vagy vidékre postán:
Egy hóra 40 kr.
Negyedévre 1 frt — kr.
Félévre 2 frt — kr.
Egész évre 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca, (Biharmegyei
akarékpénztári épület), hova a hirdeté-
sek és az előfizetés-díjak küldendők.

Egyes szám ára 8 kr.

HÉTFŐI

ÉRTESÍTŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábos petítőórét egyszer . . . 6 kr.
Háromszor és többször 4 kr.
Nyitórét 4 hasábos petítőórét . . . 20 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés és
nyitórét 30 kr.
Reklamok soronkint 1 frt.

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei
takarékpénztári épület).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

Táviratok.

Feloszlatott gyűlés.

Budapest, szept. 6. (A „H. É.” ered. táv.)
Zajos gyűlésük volt vasárnap a kőműveseknek, kik a Vas-utczában gyülekeztek. Mindjárt az első pontnál nagy lármával fejtegették nézeteiket és a mikor egy társuk halála jött szóba, a bíróságot kezdték kritizálni, mert nem adott elégtételt nekik társukért, a kit állítólag halálra vertek. A jelenlevő rendőrkapitány feloszlatta a gyűlést, mire a kőművesek nagy lármával szétoszlottak.

A főkapitány kitüntetése.

Budapest, szept. 6. (A „H. É.” ered. táv.)
Umberto olasz király Rudnay Béla főkapitányt az olasz korona rend közép keresztjével tüntette ki.

Választási mozgalmak.

Moson, szept. 6. (A „H. É.” ered. távirata)
A néppárt Moson megyében újból népgyűlést rendez. A legközelebbi népgyűlés Csornán fog tartatni Rakovszky István cs. és kir. kamarás elnöke alatt. A baltonyai választó kerületben a néppárt is állít jelöltet Barta István plébános személyében. Ugyanitt a kormány részéről Babó Lajos szolgabíró emlegetik.

Gyoma, szept. 6. (A „H. É.” ered. távirata.)
A gyomai függetlenségi párt e hó 12-án Gyomán szervezkedő nagy gyűlést tart, mely alkalommal a kerület képviselője Barabás Béla be is számol.

Makó, szept. 6. (A „H. É.” ered. táv.)
A makói szabadelvűek 13-án szervezkednek. Itt gróf Teleky Józsefnek erős ellenfele lesz Justh Gyula személyében.

Sikló, szept. 6. (A „H. É.” ered. távirata.)
A siklósi függetlenségi párt szeptember 8-án tartja szervezkedő és kijelölő gyűlését. A párt jelöltjéül Antal Pált emlegetik.

Rablóbandák Szerbiában.

Belgrád, szept. 6. (A „H. É.” ered. táv.)
A valjevói praefectus egy nagy razziát intézett azon hajdúkból álló banda ellen, mely Obrenovitz és Valjevó közt Markó Baruch belgrádi bankárt megragadta, és 46000 frank erejéig kifosztotta. Eddigélé azonban nem sikerült a hajdúk nyomába jutni. Az ország más részében is felmerültek hasonló bandák, mindannyi katonai fegyverrel van ellátva, és úgy látszik, hogy a tartalékos katonákból sorakoznak leginkább. Ezen hajdúkból álló bandák mindannyian politikai jellegűek, miért is a lakosság nagyban támogatja. Az ilyen politikai bandák felmerülése Szerbiában mindig vést jelentett, és nagy aggályokra szolgáltatott okot.

Eltűnt ezredes.

Belgrád, szept. 6. (A „H. É.” ered. táv.)
Csirics Hia ezredes Sándor király elmozdított első segédtisztje néhány nap óta eltűnt. Az eltűnése körül különböző hírek keringenek, némelyek az állítják, hogy Milán királyhoz utazott Párisba, de sokan azt suttogják, hogy áruhába öltözött csendőrök megölték és meggyilkolták. Hogy e hírekből melyik

felel meg a valódi tényállásnak azt ez idő szerint megállapítani nem lehet.

Annyi bizonyos, hogy Csirics eltűnt és nincs kizárva annak lehetősége, hogy megölték, mert hiszen Szerbiában nem szokatlan a politikai gyilkosság. A lapok utalnak e tekintetben, Karageorg Markovics Helén és Koricanin Helén gyilkossági eseteire és az tudvalevő, hogy Tauschanovic csakis azáltal menekült meg az orgyilkosságtól, hogy Magyarországra menekült sőt Paschicot is csakis egy szerencsés véletlen mentette meg egy paudur golyójától.

A török porta óvintézkedései.

Saloniki, szept. 6. (A „H. É.” ered. táv.)
Több nizam-ezredet Konstantinápolyba rendelték, és az egyes távozó ezredeket a vidéken redifekkel helyettesítik. A porta Konstantinápolyt biztosítandó, igen messze menő intézkedéseket tesz; itt azon hír van elterjedve, hogy a nagyhatalmak Törökország együttes okupáció tárgyában alkudoznak.

Az új szerb kabinet.

Belgrád, szeptember 6. (A „H. É.” ered. távirata.)
Sándor király és Natália királyné holnap ide visszatérnek. A király Simics bécsi nagykövettel bizalmasan alkudozik, hogy egy új kabinetet alakítson. Jól értesült diplomáciai körökben meg vannak győződve, hogy Simics Ausztria Magyarországgal a jó viszonyt nem Novakovic, hanem a maga számára állította helyre.

Gyermekszülés a vasuton.

Érsekujvár, szept. 6. (A „H. É.” ered. táv.)
A Budapestre Bácsba utazó közönség ma éjjel furcsa meglepetésben részesült. Menetközben Britanné nevű asszony szülési tájdatmakat kapott és még mielőtt a vonat Érsekujvárra érkezett egy egészséges fiút szült. Az anyját és a fiatal új honpolgárt Érsekujvárt a vasuti coupéból kiszállították.

H I R E K.

* **Megyei közgyűlés.** A vármegye közgazgatásügyi bizottsága ma, hétfőn délelőtt 10 órakor fogja megtartani rendes havi közgyűlését.

* **Lelenczház Nagyváradon.** A milleniumi ünnepségnek legméltóbb és legnemesebb monumentumát emeli Nagyvárad városa, a millenárius diszgyűlésen hozott határozatok egyik pontjának megvalósításával. Sem az »Ezredévi Emlék-tér«, sem a milleniumi fák, nem fogják annyira emlékeztetést tenni a millenium esztendejét, mint azok a szegény ágról-szakadtak, kiket a »Lelenczház« fog visszaadni és megőrizni az életnek. Az élet hány szomorú regénye fog ott idő előtt szerencsés megoldásra lenni; és hány gyermekgyilkosságnak fogja elejét venni ez a humánus intézmény. A bukott nőt visszaadja — ha nem is a társadalomnak, de önmagának. Megsemmisíti a női hiúságnak, mondjuk: szeméremnek azt a rettentő kényszerét, a mely az anyát gyermekének gyilkosává teszi. — A közgyűlési határozat szerint a

város az építendő lelencz-ház alapjával és költségére 1897-től kezdve 10 egymásután következő éven át 1000 frtot vesz fel az évi költségvetésbe, tehát a lelenczház emelésére összesen 10,000 forintot szavaz meg.

* **Kérelem.** A szépitési egyesület elnöke felkéri mindazokat, kik aláírási ivaiket mindeddig nem küldötték vissza, hogy lehetőleg mielőbb sziveskedjenek Dr. Adorján Ármia e jegyző-ügyészhez beküldeni.

* **A városi árvaház.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága már a milleniumi diszgyűlésen elhatározta, hogy a már teljesen fölépült árvaházat szeptember hó folyamata alatt át fogja adni rendeltetésének. A határozat miniszteri megerősítésre várt s mivel ez tegnap leérkezett a városhoz, a humánus intézet ünnepélyes megnyitása most már a napokban meg fog történni.

* **Kossuth szobor leleplezése.** Diószeg községében, mint ottani levelezőnk írja, október 6-án fejjak leleplezni Kossuth Lajosnak a szobrát. Az impozáns szobor már nagyrészt készen áll, s csak a nagyobb ünnepélyesség kedvéért várnak a leleplezésével október 6-ig.

* **Hízó sertések eladása.** A földművelésügyi miniszter a mezőhegyesi magy. kir. állami ménesbirtokon szeptember 18-án 1172 dró. hízó süldő sertést bocsat írásbeli ajánlatok alapján árverés alá. — A sajtóközülég aláírt és lepecsételt ajánlatok »Ajánlat a mezőhegyesi hízósertésekre« jelzéssel tovább 50 kros bélyeggel, a részletes eladási feltételekben megjelölt készpénz-, óvadékban érték-papír-, vagy adóhivatali nyugtákból álló bánom-pénzzel ellátva, a fent jelzett határnap (szept. 18.) délelőtti 11 órájáig, vagyis az árverési tárgyalás kezdetéig a földművelésügyi miniszteriumhoz nyújtandók be.

3757—1896.

Értesítés.

A m. kir. államvasutak igazgatósága a folyó évi augusztus hó 24-én kelt 80702 sz. a. süvegárak, faanyagok- és ezenkívül még különböző anyagok szállításának biztosítása iránt pályázatot hirdet.

Miről van szerencsénk az érdekelteket azzal értesíteni, hogy a pályázati hirdetmény feltételei a kamara hivatalában, a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól délután 2 óráig megtekinthetők.

Nagyvárad, 1896. szeptember 6.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Jankó József,
elnök.

Dr. Sarkadi Lajos,
titkár.

* **Miniszteri jóváhagyás.** A város törvényhatósági bizottsága a milleniumi közgyűlésen hozott határozatokat jegyzőkönyvi kivonatban felterjesztette a belügyminiszteriumhoz. A miniszter, a felterjesztett alapszabályokat jóváhagyási záradékkal ellátva tegnap visszaküldte a városnak.

* **Köszönbánya Biharmegyében.** Mint robogányi tudósítónk írja, a közelben levő Felső-Lankás (Lunkaszprie) község határában, Millán Vaszali és Kócz Lajos ottani lakosok szántóföldjein köszöntelepre akadtak. A szerencsés gazdálkodók a nagyon gazdagnak ígérkező köszönbányák művelése céljából a községgel léptek ugyan szer.

Mindennemű

Iskola-könyvek

LASZKY ÁRMIN

könyv-, zenemű-, papír-, író- és rajzszer-nagykereskedésében
NAGYVÁRAD, Kossuth Lajos-utca

pontos kiszolgálás mellett kaphatók.

Tankönyvjegyzék ingyen.

Ódon iskola-könyvek

zódásra, de szakemberek hiányában Szikorszky Károly bánya-vállalkozót bízták meg a kőszénerek megnyitásának előmunkáival. — Kuriozumképen megemlítjük még, hogy 1892-ben ugyanazon a vidéken egy arany- és pirít-bányát is fedeztek föl, ezeknek a művelése azonban, melylyel szintén Szikorszky bizatott meg, az érczerek szegénysége miatt abban maradt.

Reméljük, hogy az új fölfedezés — habár a Szikorszky neve azon a vidéken most már omi nózus — nem fog az említett precedens sorsára jutni.

* **Bicikli rendszabály.** Rossz napok de-ültek mostanában a bicikli-sportsmanokra — általános az elégtelenség és elkeseredés ellenük.

Ered pedig ez onnan, hogy nap-nap előfordulnak valamijelentékenyebb természetű bicikli karambolok; a legutóbbi sajnálatos esemény, pedig mely halálessettel végződött, pláne okot adott arra, hogy az amugy is lappangó elégtelenség kitörjön.

Készülnek mindenfelé, hogy a biciklistákat megrendszabályozzák s ez által elejét veszik azon könnyelműségnek s vigyázatlanságnak, melylyel sok biciklista a járó-kelő publikumot veszélynek teszi ki.

Ámbár a mi kedélyes városkánkban nem fordulnak elő ilyenü komolyabb esetek, mégis — mint értesülünk — a mi derék főkapitányunk is — ki mellesleg megjegyezve nem biciklizik — készül egy erre vonatkozó rendeletet kidolgozni.

Részünkről annyiban szólhatunk a dologhoz, hogy ez esetben kár volna e szép, testedző sportot — más országok mintájára — adóval, a forgalmasabb helyről való kitiltással stb. korlátozni, miután vannak ám sokan, kik nem sport-üzésből, de kenyérkeresetből bicikliznek s mint ilyenek, utalva vannak arra, hogy azt, mint közlekedési eszközt forgalmasabb helyen is használják, Hanem lehet az ily karamboloknak oly módon elejét venni, hogy csakis a kellőleg kiképzett biciklistákat engednek a sportot űzni, miről az illetékes hatóság akkép győződhetne meg, hogy minden ujozcot, ki biciklizésre igényt formálna, egy szakszerű vizsgának vetnék alá s csak ennek sikeres kiállása után adnák meg a szükséges engedélyt.

* **Justh Zsigmond emléke.** Justh Zsigmondnak, a korán elhunyt jeles írónak tornyai házat márványemlékkel akarják a tavaszszal elátni jóbaratai és tisztelői, a kiknek sorában különösen a főrangú világ van nagy számmal képviselve. Az egész csöndben megindított gyűjtés — mint értesülünk — máris oly nagy összeget eredményezett, hogy előreláthatólag megvalósíthatják azt a tervet is, hogy a „Gányó Julcsa“ szerzőjének mellszobrát is elkészíttetik a tornyai park számára. Különben arról is szó van, hogy az aradi Kölcsey-egyesület a tél folyamán egy Justh-

estéyt rendez, melyen a közreműködők között lenne Czöbel Minka, a nagy tehetségű költő is.

* **Az arad-nagyvárad-uti hid restaurálása** Arad város tanácsa már régebben elhatározta, hogy a nagyvárad-uton levő hid karfáját s egyéb fogyatkozásait javítani fogja, utasítás folytán a mérnöki hivatal el is készítette a tervrajzot s a költségvetést. A közlekedésügyi bizottság ezeket átvizsgálván helyeseknek találta, minél fogva a helyreállítás költségei a jövő évi költségvetés terhére felvételnek

Csalás varrógépekkel.

— Közönség köréből —

Vettük, s a nagy közönség általános érdekére való tekintettel készséggel adunk helyet a következő felszólalásnak:

Tekintetes szerkesztő ur!

Szíveskésdjék becses lapjában helyt adni alábbi közleményünknek:

Manap midőn — kivált a kereskedelem terén — oly nagy arányokat öltött a szédelgés, nem csodálkozhatunk azon, hogy a publikum azon része, mely már saját kárán tanult, bizalmatlansággal viseltetik minden reklám, minden anun- cizirózással szemben.

Jól tudják ezt a kereskedők, s azért a sok konkurrencziával küzdő üzlet föllendítésére már nem annyira a reklámokat forszírozzák, mint inkább oly egyéneket foglalkoztatnak e célra, kik csakhogy a csekély nyereségből, a huzott percből egyik napról a másikra tengődhesse- nek, a legnagyobb visszaélésekre, a leglelkettle- nebb csalásokra vetemednek.

Ezek az urak, — kik a kissé raffináltabb városi publikummal többé már nem boldogulnak oly könnyen — lerándulnak olykor-olykor a vidékre is, hogy ott keressék áldozataikat, kelep- czébe csalják a hiszékeny népet.

A legnagyobb csalások és visszaélések a mezőgazdasági gépek elárúsításával foglalkozó ügy- nökök részéről követtettek el, de nem csekély szerepet játszik a varrógép ügynökök ténykedése is, sőt ez utóbbit közgazdaságunkra sokkal veszedelmesebbnek tartjuk, — mert míg az előbbie- k a tehetősebb gazdálkodókat, földbirtokosokat ipar- kodnak becsapni, addig ez utóbbiak a legszegé- nyebb néposztály, a varrástól tengődő varrónö- ket, a nyomorgó családú szabókat viszik lépra, — az előbbie- k r-n desen meg sem érzik a pár forint differenciát, míg az utóbbiakat tönkre juttatják a lelkiismeretlen kufárok hallatlan rablásai.

De nézzük miképpen fosztogatják e hiénák a könnyen hívó népet?

Rend-s-n beállít az ügynök — a megbízó cég képviselőjében — egy szegényebb sorsu varrónéhoz, s miután füt-fát ígér, a nyakába

akaszt annak havi részletek mellett 90 frt-ért egy oly varrógépet, mely a kereskedőnek 35 fo- ri utjába kerül. Az ügynök rögtön kiállítja a megrendelő levelet, s azt a vevővel aláíratta.

Igenám de mikor következik a gép átvevési ideje, a kereskedő azon neveltséges kijelentéssel áll elő, hogy a megrendelés óta a varrógépek ára feljebb szökött, s így oly árba nem adhatja, vagy pedig azt állítja, hogy neki most raktáron nincs oly minőségű gépe, mint a milyen rendelve volt.

Hanem hajlandó csekély 10—20 frt. ár több- let mellett egy annál sokkaljobb minőségűt adni (mely természetesen ugyan azonos a 35 forintos géppel), hogy ha ezen reáfizetést rögtön teljesi- teni fogja; — azonban áldozatát semmi szín alatt ki nem e gedi körmei közül.

Ha a vevő drágálva a gép árát s a súlyos fizetési feltételeket, a gépet vonakodnék elfogadni a kereskedő hivatkozik a megrendelő levélre, s beperlései fenyeget, ha az üzletbe bele nem megy, — ha pedig a gépet átveszi, úgy a keres- kedő kénye kedve szerint bánik vele, mert míg egyrésztől azzal fenyegetőzve, hogy a gépet vizs- szaveszi, s a befizetett részletek elenyésznek — oly feltételeket teljesített a vevővel, mint a mi- lyeneket ő akar, — addig a csávába jutott vevő hogy pénze hiába oda ne vesszen, kénytelen ma- gától betevő falatját is elvonni, az utolsó holmi- ját is értékesíteni, csak hogy a telhetetlen mo- lochnak eleget tegyen.

Tehát az első feladata a kereskedőnek, s illetve ügynökének bármí módon rátukmálni a portékát a vevőre, s hogy ezt elérhessék, nem fősvénykednek ígéréteikkel.

Ezekután a vevő átveszi a varrógépet s használni próbálja, de vesztére, mert nem teik bele pár nap s a gép fölmondja a szolgálatot, ekkor tulajdonosa természetesen a kereskedőhöz fordul, s hivatkozva az ígért jótállásra, a gépet kijavíttatni kéri, mit a kereskedő vagy egyene- sen megtagad, vagy pedig hallatlan magas árt követel. — Ezután a vevő végső kétségbeesésé- ben szakértő mechanikushoz folyamodik, ki aztán kijelenti, hogy a gép rossz, hozzá fűzi: „No igen! mert mit lehet várni 35 frt-ért?!”

Nem akarjuk fölemlíteni, de van Váradon is ily üzlet, kereskedő, ki az ekként harárcolt 200 percből tartja fenn fényes kirakatait.

Ha már az ily ember lelkiismeretére egyál- talán nem lehet reflektálni, s ha az illetékes körök az ily galád visszaélésekről rablásokról, ezek megátlása véget nem vesznek vagy nem akarnak tudomást venni, szolgáljon legalább e rövid tapasztalatunk figyelmeztetőül, hogy miképp viseljük magunkat az ily emberi alakba bujt hiénákkal szemben.

Nagyvárad 1896 szeptembe r7.

Több varrónő.

A „HÉTFŐI ÉRTESSITO“ TÁRCZÁJA.

A nők a tüzhely mellett.)*

Elismerem, hogy vakmerő gondolat tölem épen most, mikor minden szabadelvű és fölvilágosodott ember a nők teljesen emancipált munkaképessé- gét emeli dogmává s arról beszél, hogy tanodák- nak és irodáknak meg kell nyilni a nők előtt: én épen annak a foglalkozásnak a dicsőítésére mártom be tollamat, mely foglalatosságához ugys kizáró utasítással küldik a nőnemet az ósdaik, maradiak és zsarnokok. s beszélni szándékozom arról a gló- riáról, melylyel a tüzhely lángja a hölgyczot még ragyogóbbá pirosítja.

A hányszor még az ellenség nagy várost ostromolt, az mindig eleség híján volt kénytelen meg- hódolni. Így esett el Páris 1871-ben. Miért esett el? Mert elfogyott a hus: először a marhahus, azután a lóhus, utóljára a macskahus. Elvégre a kenyeret is grammszámra adta már a pék.

Sokszor elgondolkoztam rajta: mit szólna hozzá a magyar ember, ha egyszer azt mondaná neki a feleség: „Kincsem! a mézszárséket bezár- ták, a székboldot is bezárták, a háznál nincs más egyéb, mint liszt, zsiradék és bor, meg a nyajas házi czicza; mit csináljunk? Azt felelné rá bizo- nyosan: „Hát galambom liszttel, zsiradékkal pom- pás galuskát lehet csinálni; ott a tüzhely, sütsz kenyeret, eszünk jó lángost, pirítóst; de ezt a kis ártatlan cziczuskát bizony csak nem esszük meg!”

*) „Az inyesmesterség könyve“ című munkából kö- szöljük Jókai Mór ezee érdekes cikkét; érdekes ez külö- nösen most, a mikor némelyek a vilhajtott nőemancipá- zió mellett kardoskodnak.

Ezt mondaná a magyar ember a magyar fe- leségének, a mig bőven van liszt, zsiradék és bor, a mi Párisban elég volt.

Igen, de a párisi asszony nem tud se galus- kát főzni, se kenyeret sütni: annálfogva, mikor az utolsó macska elfogyott, föl kellett adni a várost. De még messzebb kezdem.

Nincs a magyar háztartás a középosztálynál, mely őstől tavaszig el ne volna látva téli ele- séggel. Ott a hordóban az egész évre való besa- vanyított káposzta, a vendélyben a zsír, a lábában liszt, a zsákban a száraz főzelék, a polczon a sajt, a kéményben a sonka, a szegen a hagyma, a fa- zékban a vaj, a polyvás szekrényben a tojás, a dö- bözben a paprika, a padláson az oldalszalonna, a pinczében a zöldség; nem azért, mintha minden esztendőben attól félnének, hogy jön a muszka, körülfog s kiéhezett bennünket, hanem egyszerűen azért, mert ősszel és nagyban minden élelmi szert olcsóbban lehet beszerezni, mint télen s adagon- kint hordva a piacról. Ugy, hogy bizony minket meg sem ijesztene azzal az ellenség, ha egy ősz- szel azt mondaná, hogy télen át nem ereszt be hozzánk semmi élelmi szert. A közhátóságunk csu- pán az alsóbb osztályok élelméről kellene gondos- kodni. Tavaszig azt sem kérdenék az ellenségtől, hogy „meddig tetszik itt mutatni?” (Lásd Komá- rom ostromát 1848—49-ben.)

Ugyde ahhoz, hogy egy háznak éléskamrája legyen, az is szükséges, hogy a család urasszonya gazdaszony is legyen. S ez nem olyan alacsony állapot. Családi életünknek a titka fekszik benne. Olyan kevésre becsülik ezt a szót: „gazdasszony”. Pedig a középosztálynak ez a létfőntartója. A középbirtokosra nézve a gazdasszony-feleség az ispán, a számtartó tiszt, a könyvvívó, ki többet

ér a gazdaságra nézve, mint bármely férfi, ki ak- kor, midőn látszólag semmit sem csinál, csak ép- pen felügyel mindenre, több hasznot tesz, mint a férj, ki a házon kívül hivatala után lát.

Először is a saját asztal — az egy takaré- kpénztár.

Másodszor egy hazahívó mágnes.

Hivatalos emberek, kereskedők, képviselők, kiket hivatásuk kényszerít a családi asztaltól ven- déglőbe szorolni, legjobban megmondhatják azt, minő honvágyat érez az ember, valahányszor ide- gen asztaltól fölkel, megterhelve, de jól nem tartva! Hogy vágyódik a józú otthon után!

A mely férjet nem csábit az otthoni asztal, nagyon könnyen eloszokik az otthonról, s tessék elhinni, hogy a házon kívül töltött idő többnyire pénzbe kerülne!

S ha még csak pénzbe kerülne!

Mikor a klubokban látjuk azokat a derék férjeket (hadd dicsérjem őket, magam is ebbe a regimentbe tartozom), a kik este, a mint a nyolcz órát kongatja a harang, veszik kalapjukat és siet- nek haza; tudja mindenki felőlük, hogy ezek boldog házasok, kiket otthon vacsorával vár a gyengéd feleség, s a jó ételt elromlani, a jó asz- szony arcát megszorodni hagyni semmi jó paj- tás kedvéért sem szabad. S valóban méltán örö- kitik meg az országgyűlés naplói ama tiszteletré méltó ősz barátunk mondásait, ki, mikor az óra kettőt mutat, kereken ki szokta mondani, hogy ő már haza megy. Mert valóban nagyobb hódolatot érdemel egy kedves feleség, ki bennünket izletes ebédre vár otthon, mint valamennyi bizottsági elő- adó, ki csak az ember étvágyát elrontani törekszik.

Mézes madzag.

(=) Mostanában a vidéki lapok egymás után egyetlen huron játszanak. Dicsőhimnusz zengenek dr. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszternek azért, mert ez a különben elég tevékeny és izgékony férfiú közelebb alkalmat vett magának arra, hogy a vidéki központok fejlesztéséről nyilatkozzék. Azt mondotta nevezetesen, hogy a vidéki városi élet fejlesztésén fordul meg a magyar kultúra problémájának megoldása.

Ha valaki azt hiszi, hogy ezt az igazságot a mostani kultusz-miniszter találta föl és mondotta ki nyilvánosan, az a valaki nagyon csalódik. Az államok életének fejlődése ezer meg ezer példával szolgál arra, hogy a hatalmi erővel rohamosan megteremtett egyetlen nagy központ, vagyis főváros az újabb korban, mikor a kultúra általánossá tételéről van szó — bizony édes-kevés az általánossá leendő kultúra ügyeit szolgálni. A mesterséges uton-módon fejlesztett fővárosok rendszeresen a vidék rovására emelkednek, mert ettől vonják el részére az emelkedéshez szükséges eszközöket.

Magyarország fővárosa az utóbbi negyedszázad alatt mesésen fellendült. Az elébb szegényes város kiszélesített utcáin büszke palotaszorok emelkednek. Tudomány, művészet, ipar, kereskedelem, szóval a szellemi és anyagi élet minden nemű nyilvánulásai csak a fővárosban észlelhetők, míg a vidéki központok alig észrevehetőleg mutatnak életjelet. Miért? Azt hisszük főlöszlegesen hosszasan fejtegetni, mert hiszen mindenki tudja bölcsen, hogy mióta a kiegyezés megtörtént, az egymást felváltó magyar kormányfőúriknak egyik legfőbb gondoskodását a magyar főváros megteremtése képezte, mialatt a vidékre úgy szóván alig gondoltak.

Nem irigyeljük a főváros szellemi és anyagi pompáját. Magunk is büszkék vagyunk rá, hogy Magyarországnak olyan metropolisa van, melyet önérettel mutogatunk nagy nemzetek közénk özőnő főúriknak s melyet lelki gyönyörrel szemlélhetünk magunk is. De a mesterséges fejlesztés

erőszakolása immár felesleges a magyar fő- és székvárosra nézve; hiszen haladni fog az már magától is. A helyett itt volna az ideje, hogy a vidék emelkedését segítsék elő azok, akiknél van erre tehetség és akiknek megadatott erre a hatalom. Egy tündöklő főváros és mellette elmaradt, szegényes külsejű vidéki városok nagyon nagy ellentétet képeznek s a hirtelen fényből a sötétbe való átmenet bántja a szemet.

Dr. Wlassics Gyula, közoktatásügyi minisztere Magyarországnak, szintén tudja és érzi ezt és éppen azért a már-már túrelmetlenkedő vidéket jónak látta közelebb megnyugtatni: Rátok kerül a sor most már nem sokára, mert hiszen a kormány jól tudja, hogy a városi élet fejlesztésén fordul meg minden; hogy Magyarországon a magyar kultúra sikeres hódítása a városok helyes irányu fejlődésétől függ.

Tisztelt minisztere a kultuszügynek! Ezt a honmentő eszmét hallottuk már mi nagyon, de nagyon sokszor! Fel se tudnók sorolni, hány miniszter huzta végig szánkon már ezt a mézes madzagot. Jól esett a mézes madzag, megnyaljuk utána a szánkat és vártuk: miként váltják be az ígéretet

Az ígéretbeváltással adósok maradtak az illetők, hiába prezentálgattuk nekik az elfogadott váltót, nem számlálták le annak értékét s aztán megbuktak, ott hagyták a piros bársonyszéket, átadta az ígéretkebeleváltásának köteleességét az utódoknak.

Bocsásson meg miniszter ur, hogy dicsőhimnusz közzé ezt a disszonáns hangot hallatjuk, de mi már hitetlenek vagyunk s az ígéreteket bizony-bizony kételkedéssel fogadjuk.

Nem szavakat, hanem tetteket kérünk a vidék szellemi és anyagi emelése érdekében.

A sztrájk mint vis major.

— Az „Iparügyek”-ből. —

»Vis major« latin szó és magyarul elháríthatlan akadálynak, jogi műnyelvén pedig »erőhatalom«-nak nevezzük. Az erőhatalom fogalma alatt oly természeti vagy emberi erőszakot értünk, mely a kellő gondosság mellett sem volt emberi erővel elhárítható; az erőhatalom ismertető jele tehát az

elháríthatatlanság. Erőhatalom a tűzvész, árvíz, háború, vasuti szerencsétlenség stb. Mindezek azt eredményezik, hogy beálltukkal a velük összefüggő jogügylet érvénytelenné válik, a kötelezettség megszűnik és a szerződés felbontható.

Bir e ily jogi erővel a sztrájk? — ezt még eddig a törvényhozások nem mondták ki és így a bíróságok sem nálunk, sem a külföldön szerződésbontó akadálynak el nem ismerték. Igen érdekes kérdés lesz tehát az ipartestületi kongresszusnak a budapesti építőmesterek, kőműves, kőfaragó és ácsmesterek ipartestületeinek e tárgyban beadott indítványa, melyet a testület ipari szempontokból igen alaposan következőleg okolt meg: »Azon mozgalomban, melyet a munkás osztály fentartási és kereseti viszonyainak javítása iránt részint békés uton, részint harccsal a munkaadó iparosok ellen, a munka, a tőke ellen megindított leghatásosabb fegyver a munkának összebészéles folytán való általános, vagy részleges megszüntetése: a sztrájk.

Hogy a sztrájk kiütése mily csapást mér az iparosokra, sokszor az illető iparágra, felesleges fejtegetni. A sztrájk az iparosra nézve nemcsak a család fentartására szükséges kereset szünetelését, nemcsak a sokszor nagy költséggel berendezett ipari telepbe befektetett tőkének meddővé tételét, a megrendelők elriasztását, a sokféle kötelezettség teljesítésének lehetetlenné tételét; de a legtöbb esetben a lekötött szállítások mulasztása miatt érzékeny kötbérek fizetésével, esetleg bonyodalmas perekkel való sújtását jelenti. És éppen ezen sokoldalú hátrány, mely az iparost sújtja, teszi a sztrájkot kedvencz, mert veszélyes fegyverré a munkások kezében a munkaadók ellen folyó bérharccsal. A sztrájk folytán beálló munkaszünetelés oly esemény, melynek hatása alól egyetlen azon szakmabeli iparos sem vonhatja magát ki, melyben a sztrájk kiütött.

Sztrájk esetén az egyes iparos minden erőlködése, hogy felvállalt kötelezettségeinek teljesítése céljából ipari üzemét fentarthassa, meddő. Eltekintve azon morális pressziótól, melyet a munkaadók szolidaritása a munkások teljesíthetetlennek talált követeléseivel szemben az egyes iparosra gyakorol, az egyes iparos a sztrájk tartama alatt semmi áron sem helyben nem kap munkást, sem a munkások szoros szervezeteinél fogva máshol sem kap munkásokat, kikkel üzemét folytathatná; sőt, ha kivételesen messze tájrol, hova a sztrájk híre véletlenül el nem terjedt, sikerül is néha az iparosnak drága pénzen munkásokat hozatni, azok a sztrájkban álló községben a sztrájkoló munkások tömegétől körülfogva, az alig megkezdett munkát abban hagyni kénytelenek; mivel az idegen községben a sztrájkoló szaktársak erőszakosságától félniök kell, mely ellen, minthogy a rendőrség mindenütt és mindenkor kéznél nem lehet, magukat az államhatalom által védve nem találjuk. De a munkások

Hogy miért dicsőítem én az asszonyt a tűzhely mellett? arra én nekem személyes tapasztalásból vett indokaim is vannak.

Mikor megházasodtam, hát akkor én is fiatal ember voltam. Úraknál úgy szokás hogy a fiatal házasságokat a szülőik elküldik menyegzői utazásra. Nos! ilyen menyegzői utazásra minket is elküldtek de nem a szüleink, hanem herczeg Windischgrätz, a ki télvíz idején elküldött Pestről Debreczenbe. Kissé nagyon is »küldött«.

Debreczenben a legelső nyilatkozványa a vendégszeretetnek az volt, hogy nem lehetett sehol enni kapni. Az ország előkelő menekültjei elfoglaltak minden vendéglőt, s azok elől hazaárulás terhe alatt nem lehetett egy csésze levest elfoglalni. Pénzem sem sok volt. Ha párisi ember lettem volna, nem maradt volna számomra más, mint hogy beleugorjam a Szajnába. De miután Debreczen alatt nem foly a Szajna, s uiután a feleségem magyar asszony volt: nem azt tettük, hanem vettünk két lábast a piacon, hozzá főző kanalat lisztet, hust, szalonát; bérszobánkban volt egy beültető kályha: abba a feleségem olyan fejedelmi lakomát főzött, hogy még egy éhhallálal küzdő kormánytanácsos barátunkat is meghihattuk rá, s ekkép egy magyar asszony — két lábás és egy főzőkanál segítségével — megmentett a hazának egy poétát meg egy kormánytanácsost, pedig hivatalára nézve az asszony mint művésznő volt ismeretes a »régai magyaroknál«.

És ez így tartott tavaszig. Azóta tetőtől-talpig megöregedtem. Csak a mi a feleség gondviselésére volt bizva: a gyomrom és a szívem, az maradt mindvégig ifjan.

A férfi kedélye és egészsége mindig az asszonynak az érdeme.

Ha egy férfi sokat keres: ha nagy jövedelme van: abból még nem következik, hogy meg is fog gazdagodni; a vagyonosodásnak a főszközlője a ki megtakarít, a feleség.

A vagyont nem a tűzmentes szekrény őrzi, hanem a tűzhely.

Miért házasodnak a férfiak? Tán a mézes hetek gyönyöreire? Bizony nem! Hanem az otthonért.

Ez az »otthon« az alapja minden társadalomnak.

A mely nép nem tudja megbecsülni ezt a szót »otthon«, az nem tudja megbecsülni ezt a szót; »haza«.

Ennek az otthonnak neveljék az anyák leányait!

Mi az otthon; meleg szoba? mosolygó arc? zongora-hang? nyugalmas ágy? Ezt mind kapni másutt is. Csak a tűzhelyt nem kapni meg sehol. Ez a nő valódi oltára. Ha tudnák azt a nők, minő varázshatalmu tripósztt bírnak abban: nem hagynának arról maguknak olyan megvetőleg beszélni.

A szerelem oltárán elhamvadnak a lángok, de a tűzhely vonzereje örökké tart. Onnan jó a hitvesi hűség, gond, szeretet mindennapi tanubizonyossága; érezhető nem szóval mondott bizonyítékok. Az ellenkezőt is azok mondják el; az elhidegültet a gondatlanságot, a közönyt. Minden tál étel egy szerelmi vallomás, vagy ellenkezője: egy csendes válóper, separatio a mensa!

Ez nem prózai észrevétel, ez nem gourmandise. Nem az inynek, de a szívnek esett az jól! Minden asszony alchimista. Aranyat főzhet a tűzhely mellett.

Jaj neki, ha akarna, de nem tud!

Nevetségessé teszi vele a legédesebbet: az »otthon« fogalmát.

Minden hibára szemet hunyhat a férj: erre nem lehet.

Az asszony zongorázik, beszél francziául, angolul, értekezik a poézisról és reáltudományokról, rajzol, énekel, himez fehérét és tarkát; hanem a férj mindezt oda adná azért, ha asztalától nem kellene mindennap elégedetlenül fölkelnie. Ez egy hiba elszoztatja a háztól s egyszer azon veszik észre, hogy nem is élnek már együtt.

A szépség maga nem elég vonzerő. Az olyan kölcsön, melyből minden évben le kell törleszteni egynehány százalékot; csak a gyöngédség örök.

S e gyöngédségnek egyéb oka is van mint az önzés. A család fő egészségének alapföltétele az az életrend, a mit csak az asszonynak van hatalmában fentartani.

Amerikában, az ott említett életmód mellett, a középosztály férfiai alig élnek túl az ötven évet. A rendetlen életmód idült bajokkal boszulja meg magát s a buskomor családapáról aztán át ragad a kedvetlenség az egész családra. Az orvos állandó látogató lesz a háznál.

Pedig hát legjobb házi orvos a feleség s legjobb gyógyszer a tűzhely, mert ezek előlegesen gyógyítják a bajt, nem utólagosan.

Akárhány családapát ismerek, a ki csak akkor betegszik meg, a mikor rendkívüli uri ebédre diszlakomára engedi magát csábíttatni; hanem akkor azután bizonyosan megbetegszik. Az asszonyoknak egész tanulmányuk van már erről a tárgyról.

Szinte tudják már, mikor a nagy diszlakoma után a férjnek rossz kedve van. »Te már megint ilyen meg ilyen ételt ettél! Már megint jégbehü-

szervezetének hatása nemcsak addig terjed, hogy a munka folyását a sztrájk területén megakadályozza, hanem a szervezeti szaktársaknak küldött értesítésekkel megakadályozza azt is, hogy a sztrájk területén lakó iparosok a szállítani köteles, de általuk el nem készíthetett munkát valamely más, sztrájkban nem álló községben készíttessék el; minthogy az odavaló segédek munkaadóiknak a sztrájk területéről vállalt munka elkészítését a szervezet utasításából megtagadjon. Ebből látható, hogy a sztrájk elháríthatatlan akadályt képez és e részben a sztrájk nagyobb, kevésbé elhárítható akadály az elemi csapásnál, a vízáradásnál, tüzvésznél és föld-rengés pusztításánál; mert míg ezek eseteiben a vész multával munkaadók és munkások azonnal közös erővel hozzálátnak, hogy a megszakasztott munka újra folyamatba tétessék és e részben mindenünne emberbaráti támogatást nyerne, addig sztrájk esetében a megrendelt munkának elkészítése és pontos szállítása nemcsak helyben válik lehetetlenné, de lehetetlenné válik, hogy a sztrájk hatása alatt szenvedő iparosok az általuk közvetlenül el nem készíthetett munkát máshol megrendelhessek és szállítási kötelezettségüknek ily módon eleget tehesenek.

Minthogy tehát a sztrájk az egyes iparos részéről elháríthatatlan akadályt képez, mulhatatlanul szükséges, hogy az a szerződési kötelezettség nem teljesítése miatt keletkezett perekben elháríthatatlan, azaz szerződésbontó akadálykép a judikaturában elismertessék.

Ezen elismerésnek hatása nem oda konkludál, hogy az iparosokat szállítási kötelezettségeik teljesítése, illetve a nem teljesítés jogkövetkezményei alul felmentse. A sztrájknak a szerződésbontó akadályok közé való felvételének morális hatása az volna, hogy a munkások a sztrájkban leghatalmasabb fegyverüket elveszítenék. Mert ha a sztrájk által okozott szállítási mulasztás megszűnik az iparosra nézve anyagi kártérítés veszélyével járni, a munkások a sztrájkokat, mint a munkaadók ellen hatástalan fegyvert, csakhamar egészen abba fogják hagyni.

És ezért a kormánynak, mely a sztrájkok által nemcsak a sztrájkban közvetlenül résztvevő munkaadóknak, de az ezekkel összefüggő érdekeköröknek okozott közgazdasági veszteségeket és hátrányokat is ismeri, minden eszközt megragadni kötelese, mely a sztrájkok számát csökkenteni képes; és azért jogosult az iparosok azon kívánsága, hogy sztrájk által okozott munkaszünetelés a lekötött munkák szállítására nézve szerződésbontó akadályul elismertessék.

Ugyanazért oda terjed indítványunk: határozza el az országos ipartestületi kongresszus, miszerint a magas kormányhoz feliratot intéz azon kérelemmel: emelje törvényerőre, hogy az összebeszélés folytán beállt munkaszünetelés szállítási szerződésbontó akadályt képez.

tött pezsgőt ittál! A mi neked megárt! S van aztán egy hétig dolguk, míg az ünnepi bankett áldozatát ismét a maga emberi formájába visszadélgetik. Míg ugyanannak az elkényeztetettnek az meg nem árt, ha elmege vadászni, s egész nap pirított szalonnával él; onnan még egészségesebben jön haza.

S ezt a szép tudományt, ezt a fontos tudományt, ezt a kimeríthetetlen mélységű tudományt csak úgy lenézik, elhanyagolják.

Pedig komolyan állítom, hogy ez tudomány. Minden éghajlatnak, minden nemzetnek sőt minden századnak megvan a maga étkezési szabálya; s aztán ismét minden idősáznak, s elvégre minden külön egyéniségnek.

Egyik ember nem nézheti azt az étket, a mi a másiknak kedvence. Egyik embernek csemege a béka, a másiknak csömör, egyiket a vaj undorítja a másikat a szalonna. A forró égöv étkei sok fűszert kívánnak, erős kávé, ugyanaz a hideg égélj alatt elpusztít. Az angolnak hust kell enni, az olasznak tézsta nemű és gyümölcs a tápláléka. A magyar gyomor pedig épen nagyon ki van tanítva.

A magyar konyha valóságos művészet. Még pedig olyan művészet, a mely önmagából fejlődik ki. Független ez minden nemzet konyhájától s nagy tiszteletünket kell kifejeznünk nemzetünk gazdasszonyai iránt, kik századokon át — folytonosan tanulmányozva természetét, hajlamait, izlését a magyarnak — a magyar konyhát oda fejlesztették, honnan azt igen sok részben már a délnémet is átvette. Az északnémet, mint tudjuk, igen sovány és rideg.

A konyhatudomány épen úgy megérdemli a történelmi tanulmányozást, mint minden tudomány.

Arról, ami nines.

Nagyvárad város monographiája sehogyan sem akar készülni.

A megyék és városok monographiáját készítő vállalat, úgy látszik, városunkat utoljára hagyja, ami mindenesetre lehető is, minthogy Nagyvárad monographiájának elkészítését hivatott és hivatlan sokak munkába nem vették.

Sajnos, hogy az eddigi monographiákkal történeti oklevéltárunk nem gyarapodott. Az egyes mesék elbeszélése úgy itt a Tisza mellett, mint a Duna melléken történeti adatok közé sorakozott s az író, ahelyett, hogy kritikai bonczkés alá vette volna munkáját, törekedett ezt a valószínűség öltönyébe bujtatni s így majd a későbbi idősök munkásait vezeti lejtőre.

Van vármegye, amelyik a monographiáját saját költségén adta ki, miáltal saját történetére némileg a hitelesség bélyegét nyomta rá.

Nagyvárad monographiája nem készíthetett nagyon sokáig.

Az egykori királyt fogadó püspökségi város története a püspökség történetével egyidejű, minthogy püspökségi város lévén, semmi magán intézkedést tartalmazó püspökséggel nem bír.

Van egy kora mégis, mely megszelvelhető volna s ez a Perényi Ferencz püspöknek Mohácsnál elcsévével 1566-ig s innen 1660-ig tart.

Míg egyrészt ekkor János király birodalmához tartozott, másrészt a püspökségi befolyás megszüntével, a korona-városok sorába lépett.

A hatalmas Martinuzzi bibornok, az utána következő másik püspök, Zabardiai Mátyás idejében már önállóságra vergődik, míg az utóbbi halála után teljesen önálló lesz.

Az önállósága történetéről azonban keveset tudhatunk.

És ez az oka, hogy bajos arról írni, ami nines.

Kun Gergely.

Jogászok vakációja.

A jó öreg Alma Mater ellenkező rendet követ, mint a természet: neki most nyílt meg a tavasza szeptemberben. Ezzel nem azt mondtuk, hogy a jogakadémia élete fölpezsdült, hogy a vakáció véget ért. Nem kérem! — a jogászok vakációja sohasem ér véget. Hogy mégis tavasz van, mutatja az a tény, hogy a „Gólyák”, kezde-

nek beszállingózni. Ott ácsorognak óra hosszat — ha nem is féllábon — az akadémia folyósóin, vagy a kapuban, s szeretnének legalább egy „Balek“-ot fogni.

Persze hasztalan: a „Balek“-ok még mindig élvezik az arany szabadságot; ők már megtanulták az egy esztendő alatt, hogyan lehet agyonütöni az időt.

Mindez csinál valamelyes mozgalmat, de azért az akadémia még mindig néptelen, s szinte fölriasztja csendjét egy-egy gólyának a kerepelése.

Fölületes szemlélő talán meglepednék azzal is, hogy az akadémia körül jogászokat lát, kik nagy sietve jönnek, alig pár percz alatt elvégzik dolgukat, s aztán sietve távoznak.

Az avatottabb azonban már tudja, hogy az a tény, csak azt a szomorú tapasztalatot öregbíti, hogy az akadémia társadalmi élete nines.

Alig kerül kettő-három, kiket talán szorosabb barátság is fűz egymáshoz, s megkérdik egymástól hogyan töltötte a vakációt? Legnagyobb része nem ismeri egymást, s csak sejtik hogy az is jogász.

Mintha bizony oly sokan volnának, hogy ha keresve keresnek az alkalmat, sem ismerkedhetnének meg?

Szó sincs róla! — Hanem persze hajt a tatar, a kenyér-kereset mindenkit, mert hát, én Istentem! — élni a jogásznak is csak kell.

Egy rész irodában, ügyvéd mellett dolgozik, a másik rész lezcke-órák adásával öli magát, s ez a kenyér-kereset buzgalma nem csak elfoglalja minden idejüket, hanem még a tanulmányaik rovására is megy.

Hogyan lehetne ilyen körülmények között, kívánni, hogy még jovialisan tudakozódjanak, a vakáció kellemességeiről.

Rosszul esnek nekik bizonynyal hallani kollegájuktól, hogy: „Nekem bizony nem volt vakáció!” Hogy épen úgy dolgozott mint a tanév folyamán, épenugy korrepetálta bukott discipulusait s legfőlebb annyi örömet szerzett a vakáció, hogy az abszenciák rovása nem nyult meg hiszen vakáció volt, nem olvastak katalógust! . . .

Hanem azért az ellentét a pénzkereső és pénzpusztító jogászok között még sem élesedik ki nagyon, mert hála a megszokás hatalmának, az örökösön dolgozó jogász ép oly jól érzi magát mint az a ki

Egy része ez a biotikának, az élet tudományának.

Mátyás király még az ujjával evett, mint a krónika mondja: oly tisztán, hogy étel után meg nem kellett törölni az ujjait, a mi lehetetlen lett volna különben, minthogy akkor még minden ételt mártással és lével adtak fel minő most az angol konyha és az olasz.

És már a következő században a magyar konyha egészen a török főzésmodot sajátította el; lében uszott minden étel, akár hus, akár tézstánémű, s édes volt minden; mint a palócz dicekedés mondja a nagy lakomáról, hogy „csak léféle hétféle volt.”

Hogy milyen lehetett a háromszáz év előtti magyar konyha: arról a magyar gazdasszonyok egy akkori nyomtatott szakácskönyvből némi kóstolóval szolgálhatok.

A czímtelen szakácskönyv előszava így szól: „Ez az én könyvecském nem siet a az udvarokban való nagy konyhákhoz, a hol a szakácsok csak maguktól is jóízű étkeket tudnak főzni, hanem csak leginkább a becsületes közrendnek, a kik gyakorta szakács nélkül szűkölködnek, akar szolgálni, csak azokat tanítja, miképen kellessék két vagy három tál étket készíteni.”

Tehát könyvben a középosztály akkori étkezésmódját látjuk leírva.

Sok olyan czímet találunk, a melyről ritka ember állítandja, hogy hiréből ismeri. Levesek és főzelékek egészen hiányzanak s először jönnek a tehénhus praeparátumai balázsléval, daruzsátsával karbonátával, kukrejtvel, polyékával, vendéglével, azután a berbéshusok borsporral, kutkosával, mikölevél: azután a sályás pecsenyék (szárnyasok) cifralevel, despotlével, hidralevel, keresdilével, kolduslével, leány sarjával, lemóniával: azután a

disznóhusok botlével, pikadával; azután a halak borított lével, églével, guttaléval, kozáklével, lutherlével, sákrásonnal, zolnai lével, zuppon lével, azután a tézstafélék, a sok mindenféle kása, bélesr babafánk, bálmos, boros, szerdek, botsajt, disilbes domika, édes ordas, főkötő fánk, jungáta, lyukaz kása, makaró (nem makaróni), paláta, paréj (e is tézst), pila, piroška, sályafánk, sós orda, spannyol lér, süvegfánk, tálban főtt; a böjti eledelek közt a kiázott kása, a lönye, a magyaró, a misikulánczin-saláta, az olajos domika, szijjalt rák és szika, szavak, a mik jelenleg kilencz tizedrészen használaton kívül állanak, miket ritka ember ismer.

Hát még a készítmódjuk! a mihez mi sőt használunk, ahhoz ők mind cukrot és mézet alkalmaztak, borssal, gyömbérral, szerecsendival. A burgonyát, paradicsomot épen nem ismerik.

S a mi legkülönösebb, az urak mindig az új bort itták, kivált míg csipős volt, az ó bort csak a szolgák és kocsisok kapták. A mi megfoghatatlan volna, miután azt már a rómaiak idejében is tudta minden ember, hogy az ó-bor izre, becsre, zamatra és egészségi tekintetből is előbbvaló, ha a mai kor izlése nem igazolná a különösséget; most is jobban szeretik a legjobb tokaji bornál a pezsgőt, pedig a pezsgő is kiforratlan új bor.

Fölöttébb érdekes a magyar konyhának kifejlődését egész a mostani időkig figyelemmel kísérni. Magával történetünkkel van az összefüggésben. Egy része a nemzeti önállóságunknak, egy darab az ősi alkotmányból. Sajnálatos, hogy a sok eredetiséggel együtt, mely nemzetünk általános jelleméből fejlődött ki, a nemzeti tözhely, konyha és étkezésmód is háttérbe kezd szorítottatni. A divat is követel uralmát.

A divat a francia konyha.

örökösen vakációzik, a mit nem nagyon csodálhatunk, ha azt az örökös elfoglaltságot, vagy örökös vakációt, az akadémiái előadásokkal próbáljuk kapcsolatba hozni! . . .

Nálunk tudvalevőleg a nagyobb provincz városok közül a legcsekélyebben vannak honorálva az — ügyvédsegédek.

Már a szomszéd Debreczenben, hol több a kedvezőbb vagyoni helyzetben élő joghallgató, — jó tíz százalékkal magasabb díjazásban részesül a jogász, ha ügyvédi irodában dolgozik. S ha nem is épen így, de nagy vonásokban megközelítőleg állunk a correpetálással is.

Annál csodálatosabb, hogy ily mostoha körülmények között nem zülledezik a mi jogászságunk legkevésbé sem; hanem ezért a hatásuk szemmel látható mint már föntebb említettem a kollegiális érintkezéseknél.

Nindenesetre ez a társulás hiánya szorosan összefügg a nálunk és a világon mindenütt létező klikk rendszerrel s főképp az ugynevezett "századvéggel".

Meg van győződve mindenik, hogy ma senkinek sem kell törődnie a másikkal; — mert "hja! a modern embernek sem ideje sem kedve rá, hogy mással törődjék; mindenki magáért! ez a jelszava annak a létért való küzdelemnek, mely az emberekben tudatossá vált; kit érdekeltne a más ember baja!" — mondja egy könyvében Justh Zsigmond.

Mivel pedig a jogászok társadalmában a személyi, s különben is még nagyon korlátolt érdekek nem teszik egyáltalán szükségessé az érintkezést, a barátkozást, az egymáshoz való közeledést nem fejlődhetik ki szükségképes, s így szilárd társas élet. Az érdek hamis melegágya a barátság-ságnak, de az akadémián még ilyen sincs! . . .

Lehetne talán még mindennek daczára is valamelyes társas életet teremteni, ha nem kellenének hozzá, az előrehaladott enervált századhoz képest olyan tulságosan naiv, és lelki erőt igénylő tényezője, mint jószándék és akarat, a fejlődő osztályozódás meggátolásához stb. Aztán meg az egészségesebb elem részéről egy kis erkölcsi bátorság a konzervatívok fennhéjázó persiflage-ával szemközt.

Mert bizony, sajnos, kénytelenek vagyunk elismerni, hogy ez a szarkasztikus hidegség fagyaszt meg csirájában minden jó szándékot.

Pedig ha fáradságot vennénk magunknak egyszor, hogy ennek a nagyképű czinizmusnak

Én bármennyire tisztelnem is a francia forradalmak vívmányait, a francia tüzhely forradalmának eredményével nem tudok kibékülni, nem hangzik az össze a mi életrendszerünkkel; izgató, terhelő és egészségtelen.

Mégis mindinkább lábra kezd kapni uri házainknál, s a házias életrendet kiszorítja egészen.

Néhány év e.ött egy igen tisztelt barátom már az iránt iránt is felszólott, hogy jó volna a magyar étkezérendet, mely szerint délbén ebédelünk, este vacsorálunk, a francia étkezési rend szerint átídomítani a középosztálynál is, mint a hogy el van fogadva a főrangúknál, kik öt órákor ebédelnek.

Szabad legyen észrevételeimet ez indítványra ismételnem, miket akkor elmondtam fölötte.

Hasonlitsuk össze a magyar konyha és a francia konyha szerinti étkező osztályok életrendjét.

Tehát én, kit latainernek csufolnak, reggel öt órákor felkelek s mert akkor legkevésbé háborgatnak, leülök dolgozni. Miután nyolcz óráig egy betűt a másik sarkához ragasztottam, nagyon örvendetes félbeszakításnak veszem, ha azzal nyitnak be hozzám, hogy kész a reggeli. Te méltóságos polgártársam a high life-ból, akkor fordulsz a pihent oldalodra, s álmódod a legédesebbet. — Tíz óráig elolvasom a hírlapokat, végzem jegyzeteimet, akkor indulok a hivatalomba. — Te akkor vonod szíjjel ágyad függőnyeit s látod, hogy reggel van. Én egy órára kész vagyok a napi munkámmal, de egyuttal éhes vagyok, mint a farkas. Te akkorra készülsz el toilletteddel. No szépen megörvendeztetnének engem, ha akkor azt mondanák: "Épen most keresi a szakács a gyufát s mihelyt megtalálja, tüzet fog rakni s öt órára tálnai fog. Addig

mögötte is kutassunk, rájönnek hogy ez csak az akarat, vagy az újításhoz való bátorság hiányának leple, a mivel elvégre is könnyű volna daczolnia a komoly akaratnak.

Van azonban egy másik rész, is a mely csak a terv kivételétől riad vissza, s a tervet egészben elfogadja. Könnyű belátni hogy ez a rész, de meg a másik is, a mely most hátat fordít minden mozgalomnak, ha látni fogja, hogy a mozgalmat nem képes közönyével feltartóztatni, mihelyt a siker csak közelíteni is fog, ez a két rész lesz a legjobb nagydobos.

S ezek a jelenleg talán nagy tervek, melyek mindjobban és jobban közelebb hoznak a jogászokat egymáshoz, s nem is nagy idő alatt létesítenék a társas életet — igazán kicsiségek.

Egypár felolvasó estélyt rendezni, a hazafias ünnepélyeket nagyobb fényvel s több melegséggel és közvetlenséggel s a közérdekelttség felkötésével mngtartani, ezeknek költségeit az előbb említett estélyeken befolyandó belépti díjakból fedezni, de főképp a megyei közel fekvő nagyobb vidéki központokra kirándulásokat rendezni, melyek hol tudományos, hol mulattató, ismeretterjesztő felolvasásokat, szabad előadásokat ölelnének fel mindez bizonynyal azt eredményezné, hogy egyrészt megismernék a joghallgatók megyéjüket, másrészt tudomást vennének arról, hogy nagyváradon mintegy 200 jogász — él!

Kapunyítás előtt állunk.

A nagyvárad jogász olvasó-egylet új tisztikart fog választani. Nem lesz érdektelen a fentiekben körvonalozott jó szándékot megszívlelni s a megválasztandó tisztikarnak ilyen intencziókat inaugurálni.

S az a tisztikar fejtse ki minden tevékenységét, hogy odahasson, hogy a jogász ismerje a jogászt, ha kell, alakítson jogász asztal-társaságot, tegye látogatottá az olvasó egyletet, hogy szívesen töltsük ott szabad estéinket!

S ha ezt elérni sikerül, okvetlenül fölpezdül a jogász-élet Váradon s nem kell félni, hogy valaha a mi akadémiánk is a győri sorsára jusson!

Kozák.

Az állam követel.

Nagyvárad vagy nagy engedékenysége, vagy vagyoni helyzete miatt sajtáságosan van bemutatva a kormány előtt.

Hogyha itt valami állami intézményt

tessek leülni s dolgozni tovább. « Az volna a dolog! Hanem e helyett ott vár már a terített asztal, azt mondják: »ülj le barátom, megszolgáltad a mai ebédet, s mondhatom, hogy jól esik. Te uri barátom, éjjel ebédlő társasággal együtt akkor szemüvegedet legjobban a váci-utca járó-kelő szépségeit. Akkor én pihenni megyek, te lovagolni mégy. Mikorra én kipihentem magamat, akkorra te kifáradtál. — Öt óra van. Én rám vár a délutáni munka, te rád vár a diner. Hét órára én készen vagyok a napi munkámmal, te a diner-del; akkor végre együtt elmegyünk a színházba. Ott én mulatság végett figyelek az előadásra, te mulatság végett diskurálsz a páholyismerősséddel; tizkor futunk és kocszunk tova. Te felkanalazasz egy csésze teát, én kardra hányok egy adag rostélyost, aztán olvasok valamit, hogy csöndes álmom legyen; féltizenegyre már alszom, mint a bunda, te akkor szövetkezel legjobban a második polka tremblanatra s a szünóra alatt soupirozol. Négy órákor aztán te is nyugodni mégy, én már akkor kialudtam magamat s kelek felfelé.

Abban tehát tökéletes igazad van, hogy nálad is, nálam is, éppen a nap közepére esik a dél; csak hogy az egyikünk hat órával későbbben kezd a napot, mint a másik. Tehát vagy arra bird rá a középosztályt, hogy az is tíz órákor keljen s négykor fekdjön, vagy az uri rendet persvadeáld, hogy keljen ötkor s fekdjön tizkor, különben nem kerülnek össze.

Elváltasz bennünket egymástól nem a khinai fal, hanem a francia tüzhely.

Jókai Mór.

akarnak létesíteni, nyomban hozzájárulási költséget követelnek.

Példa reá a posta-palota, amikor azzal fenyegettek bennünket, hogy a postaigazgatóságot különben elviszik tőlünk.

A legujabbi követelmény az igazságügyi miniszteré, aki 10,000 frtot követel, hogy a törvényszéki építkezést teljesítse.

Az, hogy a királyi tábla épületének és berendezésének költségei teljesítésére köteleztük magunkat, nem elegendő.

A 10,000 frt azért keil, hogy a csatorna a törvényszéki épülethől közegészségügy ellenesen ki ne vezetessék s a levegő meg ne fertőztetessék.

Ugy látszik, Budapestben jól ismernek bennünket!

Debreczenben, Gyulán, hol nagy költséggel szintén építik a törvénykezési épületet, hozzájárulási költséget nem kértek. Csaba Gyulától nagy ígéretekkel akarta elvenni a törvénykezési épület felépítését, hanem arra azt mondta az igazságügyminiszter, hogy már késő, mert a Gyulának adott szava kötelező.

Nálunk sem Szalonta, sem Székelyhid, vagy B.-Ujfalu nem tettek hasonló ígéretet, az ilyen ígéretések pedig felette jótékonyan hatnának az igazságügyre annyival inkább, mivel az igazságszolgáltatás részére a törvényszék elnöke a birói személyzet szaporítására kénytelen volt magán háznál lakást bérelni.

Aki a Széchenyi-téren keresztül megyen, nagy meglepetéssel látja, hogy ott már el van helyezve a fiók-törvényszék, amennyiben a törvényszék épületében nem férő birák vagy biró itt helyzetetett el egyik laképületben.

Valóban ilyen körülmények között nem lehet megérteni, hogy mikor a járásbiróság folytonosan vándorol, mikor a törvényszéki birákat elhelyezni nem tudja a törvényszék épületében, pedig már minden zegetzugot felhasznált, nem képes elhelyezni a birákat, mi okból vonakodik még mindig az igazságügyi épület felállításától — Nagyváradon!

Az okmány-hamisító.

Lehetőleg ritkítva és lehetetlenül alczimezve jelent meg a héten a három napilapban egy »szenczáczió« egy szegény dijnokról és egy szegény özvegy asszonyról.

A tágabb közönség mindennapi gyors munkájában egy pillanatra megállva rádobta a maga kövét a szegény bünösökre és aztán odább állva elfelejtette őket; a szűkebb közönség pedig kirekesztette maga köréből az eltévelyedetteket.

Mi is ösmerjük az esetet; megirjuk hát mi is egy ahogy volt.

Egy nyolczvan krajczáros dijnok meghalt és hátrahagyta feleségét sok kis cselédjével egyetemben.

A nyolczvan krajczáros dijnokok tudvalevőleg nem szoktak valami nagy örökséget maguk után hagyni, a szegény özvegy asszony tehát beadta folyamodványát a nyugdíj iránt a pénzügyigazgatósághoz. A kérvényhez mellékelt az éhes gyermek sirásából, a léleknyomasztó inségről, mely az árva családot szorongatja, de nem mellékelte a bizonyítványt, mely azt tanusítaná, hogy valóban együtt élt-e ő férjével: tehát a nyugdíj nem adták ki neki.

Szegény özvegy asszony előtt megnyikorog még az ajtó is.

Bizony járkált hivatalból hivatalba a bizonyítványért, de sehol meg nem kapta.

Ekkor találkozott egy másik szegény ördög-gel, egy kopláló diurnistával, aki egy osztrákértékű forintért, no meg egy kis könnyes háláért meg-hamisította az iratot neki.

Az nem tartozik a dolghoz, hogy a szegény özvegy asszony ezután sem kapta meg a nyugdíját, hiszen egy szegény özvegy asszony és egynehány kis árva sirásával ki törődnek ebben a telegráfos világban.

De az már igenis nagyon érdekli az emberi társadalmat, hogy az a diurnista okmányt hamisított. Nem ártott ugyan vele sekinék, aztán meg hazug dologról nem tanuskodott a hamis bizonyítvány, de a törvény mindezekkel nem törődik. Paragrafus — paragrafus, jaj annak, aki bele ütközni mer!

Hát a diurnista megkapja a büntetését a maga egy osztrák értékű forintjáért. Ugy mondják, két esztendő fog kapni.

De a három napilap nem találta elégségesnek ezt a büntetést.

Cziczeros betűkkel páholta, ütötte a bűnöst, a gonosztevőt. Hajrá! Megindult a kárhoztató szavak áradata! Hajrá! Ki tudja jobban lealázni a gazot!

Zinober festékekkel irták a riporterek betűiket. A közönségnek szenzáció kell! No hát itt van! Egy diurnista egy forintért okmányt hamisított egy éhező özvegy asszony számára, aki jogos nyugdíjához akart jutni véle.

Nem!

Nem ez az ujságírás feladata! A bűn elég rut, elég ríktó, nem kell hát azt még jobban kiszínezni, kifősteni. Ott van a büntető törvény, eléggé sújtja az a gonosztevőt. Hiszen van ezernyi bűn, mely fürgén siklik ki az igazságszolgáltatás karjai közül. Tessék azokat megbüntetni, azok megérdemlik.

De két évi fogház és hírlapi meggyalázás talán még is sok egy osztrák értékű forintért?

(Ne.)

STERN LAJOS Nagyvárad
Bémer-tér, Poynár-féle ház.

Legnagyobb raktár
férfi és női cipők, kalapok, fehér és színes ingek, gallér- és kiegészítőket és választék. A legújabb „Kneipp-saruk“-ban és mindenféle esernyők, nadrág-tartók, inggombok **mélyen leszállított áron beszerezhetők.**

Óriási választék elegáns nyakendőkben.

Állandó színház — részvénytársaság.

A város fejlődésére vonatkozólag talán egy kérdés sem érdekli oly általánosan a város közönségét, mint az állandó színház ügye. Mindenki szeretné annak mielőbbi felépítését, de a város szomorú pénzügyi helyzete utját állja ennek. De megrovandó is lenne a városi közgyűlés, ha egy ily tisztán kulturális szükséglet kielégítésére 328 ezer forintot szavazna meg akkor, midőn több existenciális szükséglet még csak a közel jövőben sem remélhet kielégítést.

Az általános óhaj, mely a színház felépítését kíváná és a város pénzügyi tehetetlensége azt az eszmét veti fel, vajjon nem lehet-e magánosoknak, pl. részvénytársaságnak felépíteni azt?

Ha egy kissé gondolkozunk a felett, kivihetőnek találjuk azt, hogy alakuljon egy színház részvénytársaság, a mely maga építse fel az épületet és maga szerződtesse az igazgatót, valamint színészeket, hogy ez által a jövedelem a részvényeseknek jutna. — Ez azonban feltételezi:

1. hogy lehetséges legyen egy oly részvénytársaság alakulása, a mely a részvénytőke 5% kamatjával meg lenne elégedve;
2. hogy a részvénytőke 5% nyereséget biztosítson;
3. hogy a város a játékra vonatkozó engedélyt adja meg a részv. társaságnak olyképpen, hogy más színház vagy cirkus-féle előadások a téli hónapok alatt ne legyenek tarthatók. — Lássuk egyenként ezeket:

Ad 1. Az első kérdésre vonatkozólag, ha te kintetbe vesszük, hogy ily % mellett tőkésíteni csak ritkábban lehetséges; ha látjuk, hogy csak 4200 drb 100 frtos részvény elhelyezéséről van szó; s ha

szükség esetén alkalmazni fogják azt a módszert, hogy pl. havi nem nagy részletekben is lehessen befizetni — természetesen kamat mellett — a részvény árát: könnyen igennel felelhetünk.

Ad 2. Mibe kerülne a színház és mennyit jövedelmezne? — Költséget kellene fordítani a telek megvételére és az épület felépítésére.

Igaz, ingyen telket adna a város a nagy piac téren, azonban inkább 10 évig ábrándozzunk még az állaudó színház után, mintsem oda építsük azt. A színházba járó közönség lakótereinek középpontja a Bémer-tér. Hisz az is mily messze van az Ujsortól vagy a Kőfaragó-utcától. A nagyiaczra színházba járnin innen télen csak kocsikon lehetne, azután itt a színház a város szépségét nagyon kevésbé emelné. Dacsára ezeknek, jövedelmezősége sem lenne ott úgy biztosítva, mint a Bémer-téren. A költségek között pedig a különbség nem lenne igen nagy.

Építeni kellene tehát a Sáfrád-ház helyén — homlokzattal a Bémer-térre — és ezzel szomszédos valamely telken, vagy telkeken. Az, hogy park vegye körül a színházat, nem szükséges. — Sáfrád-ház am 50000 frt s 70000 frtból a még szükséges helyet meg lehetne vásárolni, úgy, hogy az egész szükséges telek kerülne 120,000 frtba. A színház épületére pedig 480,000 frt elég lenne. Ez összesen 500,000 frt, a melybe 80,000 frtot — 50,000 frtba a Sáfrád házat — a város adhatna azért, a miért örökre megszabadulna a 4000 frt évi subvencio fizetésétől. A hiányzó 420,000 frtot részvények kibocsátásával lehetne beszerezni.

Most kérdés, hogy 420,000 frt 5% kamatját, vagyis 21000 frtot jövedelmezne-e a színház? — Jelenleg a bódéért fizetnek 3100 frt bért 5 hónapra és ez az összeg ezután a részvénytársaságnak maradna. 12000 frt minimális összeget a 7 téli hónap alatt jövedelmezne a színház, hiszen télen minden kis látványosságnak (pl. spiritiszták) 10-szer annyi vendége van, mint nyáron. 5900 frt jövedelmet lehetne szerezni az épületből úgy, ha földszint egy kávéházat és üzlethelyiségeket építenének. Ez az eszthetikának nem nagyon lenne rovására. Különbben is inkább legyen középszerű szép színházépületünk, mint semilyen.

Tehát a második kérdést is meg lehetne oldani.

Ad 3. A város megadhatná a szükséges engedélyt, mert felügyeletet és befolyást ugyanis biztosíthatna magának. Azután a városra igen nagy előny lenne, ha így egy 328,000 frtos kiadástól menekülne meg. Sőt kiköthetné azt is a város, hogy a 21000 frton felül eső jövedelem fele őt illetné, mert valószínű, hogy ennyinél több jövedelme lenne a részvénytársaságnak, valamint azt is, hogy jogában álljon a részvényeknek egy részét minden évben névértéken beváltani.

Megjegyzem, hogy ezzel a tervvel kombinálni lehetne a bazárszoros kibővítését is — a Posta-utca megnyitása már benne van, mert a Sáfrád háznak a megnyitás után még megmaradó részére ajánlom a színházat. A Bazár szoros kibővítése, akár mikor eszközözi ezt a város, belekerül 200000 frtjába. Ha most hajlandó lenne csak 160000 frt felajánlani, akkor az alakulandó részvénytársaság a telekvásárlásra szán 70000 frtját ehhez csatolhatná, a miért kapna a Karaguly-telekből annyit, a mennyi hely még a Sáfrád telekhez szükséges. Így 230,000 frtból ki lenne bővítve és gyönyörűen kiépítve e sikátor.

Valószínű, hogy lesznek, kik ideálisnak, tehát kivihetőnek ítélik-e tervet, de ha ezek kissé gondolkoznak, befogják látni, hogy az ember kellő akaratokkal sokkal nagyobb nehézséggel is szerencsésen megküzdött már.

Vajha sikerülne ez a terv s 1897. telén már a muzsák ünneplhetnének Nagyvárad téli színházában!

G. L.

Mult hét.

— Szempontok. —

Ki van fejlődve a kegyelet érzéke én bennem is annyira mint másban. Tudok annyira lelkesülni, ha kell, mint bármelyik dühös hazafi, ámbár távol legyen tőlem, hogy ezzel egy polczra akarjam magamat helyezni a haza erős, vihar edzett gyámpilléreivel, mert hiszen az én hazaszeretetem eddig-élé mindössze csak jóakaró passzivitásban nyilvánult. Fel is tudom fogni, tudom is méltányolni lelkesedéssel a nagy történelmi momentumok kor-szakos értékét.

Elismerem a nemzeti ünnepek jogosságát és czélzatosságát, a bennük rejlő nagyszerű intencziókat, fenkölt idealizmust — és mégis elfog a melankholiája valami érthetetlen elégtelenségnek, valahányszor egy ünneplő néptömeg hullámaiba vetődöm.

Hogy miért? — tudja a jó isten! . . . Talán a profán részletek hatnak rám visszásan, vagy talán engem fog el az profán gondolat, hogy hány ember lakhatnék jól abból a fényből már másod, vagy harmad nap, azok közül, a kik velem együtt igénytelenül elvesznek az árnyékban: a névtelen tömegben. Mert hiszen a tömeg csak staffage egy-egy ünnepségnak a panorámájában, s ha az ünnepség fényes, a háttérnek szükségképen árnyékot kell képeznie (az az ujságírói frázis: hogy »a nagy számu közönség emelte az ünnegély fényét« nem épen alaptalan!). Már pedig ebben az árnyékban nem érezheti jól magát senki, a ki nem hiszi, kérdezze meg önmagától, valamint a fényben sem érzik jól magukat az aktív szereplők, s épen ezért irigylik egymást kölcsönösen.

Már pedig az irigység, legyen az bármilyen természetű, nem épen a lelkesedés stimulusa.

Belátom (ámbár most hamarjában nem tudnék róla számot adni magamnak: mennyiben) hogy a nemzetnek meg kell ünnepelnie multjának egy-egy phároszát, de nem vagyok képes fölbecsülni az ünnep hivatásának értékét. Anyagi előnye nincs pedig ha volna nem hiszem, hogy profonálná az ünnepélyes hangulatot; nem tekinthetjük ugyanis egy egész ország anyagi előnyének, ha a sulypont kizárólagosan egyes vidékekre helyeződik át. Az eszményi hatás aequivalense az alkalom momentán értékének; mert bármennyire is átérezze az ember annak a nagy momentumnak a jelentőségét, bármennyire tökéletes, felemelő a rituális külsőségek hatása, nem terjedhet túl a jelen pillanaton, s annál kevésbbé tarthat el a jövő aeráig. A hétköznapi élet szürke hullámai elnyelnek bennünket illuziótól együtt, s ha egyszer benne vagyunk az átlatszatlan, zavaros vízben, nem láthatunk sem a fenekére, sem a felszínre.

Készséggel megengedném, hogy annak ez egy pillanatnak fensége létjogot adhat az ünnepélynek, ha nem tudnám, hogy az ünneplők kilenczvenkilencz százalékának rendesen fogalma sincs, az ünnepély historiai alapjáról, s így még az az anyag! oldalról devalvált lelkesedés is öntudatlan. A nagy tömeg azt hiszi, hogy valami nagyon nagy szol-gálatot tett a hazának, ha ott szorong és döföli egymást az ünnepélyen; nem lévén tisztában a fogalmakkal, tulbecsüli a maga semlegességének, vagy passzivitásnak az értéket is.

Denique ne feledjük, hogy századvégen vagyunk! Olyan korban, melyet Emerson. a híres amerikai essay-író a holt konvencziók, a kiszáradt sablonok halottas kamrájának nevez. S ebben a halettas kamrában az ünnepély nem lehet egyéb, mint halott-virasztás, vagy halotti tor.

A milleniumnak ennek az ezer évben viszatérő üstökösnek egész uszálya támadt az ap-róbb ünnepélyekből. Ez az esztendő ünnepi esztendő hát hadd teljék hát el ünnepléssel.

Mondjuk el mi is egyszer (nemzeti) életünkben, hogy: »Soh sem halunk meg!« Könnyebben

esik majd éhezünk, ha meg lesz az a tudatunk, hogy egyszer már isten igazában jól laktunk.

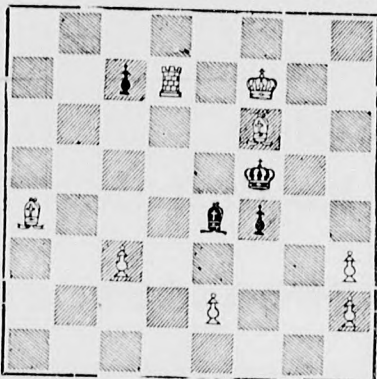
... És mégsem tudom megnyugvással fogadni az ünnepélyeket! bánt, visszatetszik valami a sablon. Az alakszerűségektől, melyeket a mi őszinteséghez nem szokott szemünk nem képes őszintének tekinteni nem tudjuk meglátni a lényegét, a fától az erdőt. Aztán meg a mi ezelőtt százestendőkkel, a mi más nemzeteknél eredeti volt, most már együgyű értelmetlenség, és mi mégis ragaszkodunk hozzá! Mi még mindig a régi recipék szerint ünnepelek. Bizonyos hogy valamikor ezek a formások természetes megnyilatkozásai voltak az ünnepélyes érzelmeknek, de ma már eo ipso nem lehetnek azok. S ha ezelőtt őszinték lehettek az emberek, mért nem lehetnének mi is azok. — Persze mindig kényelmesebb gondolkodás elfogadni a régít! A mi h a l a d ó századunk konzervatívabb mint az elmúltak közül bármelyik, mert ennek az enervált, erején túl elfoglalt nemzedéknek, nincs ereje sem az ujtáshoz, sem ahhoz, hogy a régivel szakítson.

Heti sakszemle.

Rovatvezető: **Gesztési Ödön.**

59. feladvány.

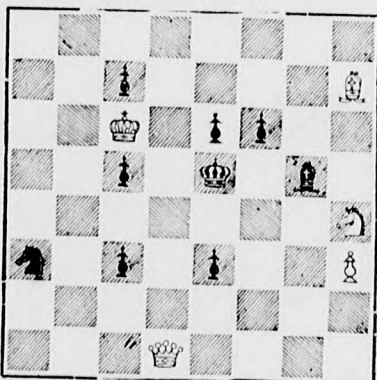
Dr. Gold Samu, New-Yorkban.



Matt a 3. lépésre.

60. feladvány.

Trautler Károly, Prága.
(Zlata Praha.)



Matt a 3. lépésre.

73. játszma.

Caro védelme.

Játszották az első magyar levelező-versenyen.

Mayer György
(Temesvár.)

Konyovits Miklós
(Vukovár.)

- 1. e2-e4
- 2. d2-d4
- 3. H b1-c3
- 4. H c3-e4
- 5. H e4-g3
- 6. h2-h4
- 7. H g1-f3
- 8. F f1-d3
- 9. V d1-d3
- 10. H f3-e5*

- c7-c6
- d7-d5
- d5-e4
- F c8-f5
- F f5-g6
- h7-h6
- e7-e6
- F g6-d3
- H g8-f6
- H b8-d7

*Világos most jobban áll. A megnyitástól származó zárt állás folytán nehéz helyzete van sötétnek.

- 11. f2-f4
- 12. F c1-d2
- 13. H g3-e4
- 14. V d3-e4
- 15. V e4-f3
- 16. 0-0-0
- 17. V f1-f3

- F f8-d6
- V d8-c7
- H f6-e4
- H d7-f6
- h6-h5
- 0-0-0
- B h8-e8

- 18. B h1-h3
- 19. V b3-a4!
- Ha K c8-b8, vagy a7-a6 ugy F d2-a5!
- 20. V a4: a7
- Ha H e4-f2 ugy 21. B h3-b3! H f2: d1,
- 22. V a7-a8+, V c7-b8, 23. V a8: b8+, K c8: b8
- 24. H e5: c6+, K b8-c7, 25. H c6: d8 és nyer
- 21. B d1:-d2
- 22. V a7-a8+
- 23. V a8: b8+
- 24. H e5: f7
- 25. H f7-e5
- 26. B h3-f3
- 27. H e5: f3
- 28. B d2-e2
- 29. K c1-d2
- 30. c2-c4
- 31. K d2-d3
- 32. c4-c5
- 33. H f3-e5
- 34. b2-b3
- 35. H e5-c4!

Sötét mindenkép veszve van.

- 36. H c4: e5
- 37. H e5: c6
- 38. H c6-b4+
- 39. K d3: e2
- 40. K e2-f3
- 41. d4-d5
- 42. d5-d6
- 43. K f3-e4
- 44. K e4-d5
- 45. c5-c6+
- 46. K d5-e6
- 47. H b4-a6
- 48. d6-d7+
- F d6-f8
- H f6-e4
- H e4: d2
- K c8: b8
- B d5-f5
- B f5: f4
- B f4: f3
- F f8-d6
- F d6-g3
- K b8-c7
- K c7-d6
- b7-b5
- d6-d5
- B e8-e7
- B e7-a7
- e6-e5
- B a7-e7
- B e7: e2
- K d5-e6
- F g3: h4
- F h4-e7
- K e6-d7
- F e7-f6
- h5-h4
- g7-g5
- K d7-c8
- F f6-d8
- F d8-b6
- Földadta

74. játszma.

Elhárított vezércsel.

Nürnbergi mesterverseny, 1896. július 30.

Pillsbury.

Csigorin.

- 1. d2-d4
- 2. c2-c4
- 3. H b1-c3
- Jobb itt H g8-f6, vagy c7-c5
- 4. H g1-f3
- 5. e2-e4!
- 6. H c3: e4
- 7. F f1-d3
- 8. F c4-d2
- 9. H e3-d6+!
- 10. c4-c5
- 11. 0-0
- 12. H f3: d2
- 13. H d2-c4!
- 14. f2-f4!
- 15. H c4-e5
- H b8-d7
- d5: e4
- H g8-f6
- F f8-b4+?
- V d8-a5
- K e8-e7
- B h8-d8
- F b4: d2
- K e7-f8
- V a5-c7
- H d7-b8
- B d8: d6

Sötét kénytelen a minőséget áldozni, hogy szorongatott helyzetéből meneküljön.

- 16. c5: d6
- 17. F d3-c4
- 18. V d1-d3
- 19. F c4-b3
- 20. f4-f5
- 21. H e5: d7
- 22. f5: e6
- 23. B a1-e1
- 24. F b3: d5
- 25. B e1-e3
- 26. b2-b3
- 27. B f1-e1
- V c7: d6
- H b8-d7
- H d7-b6
- F c8-d7
- H b6-d5
- V d6: d7
- V d7: e6
- V c6-d6
- V d6: d5
- K f8-g8
- V d5-d6
- B a8-f8

- 28. h2-h3
- 29. V d3-f5
- 30. V f5-e4
- 31. B e3-g3
- 32. B g3-f3
- 33. V e5-e6
- 34. h3-h4
- 35. V e6-e8
- 36. B e1-e4
- 37. h4-h5!
- 38. K g1-f2
- 39. B f3-g3+
- 40. V e8-e6
- 41. a2-a4
- 42. V e6-f5
- 43. H f2-g1
- 44. K g1-h2
- 45. B g3-h3
- 46. B e4-g4
- 47. b3-b4!
- 48. B h3: h4!
- 49. K h2-g1
- 50. B g4: g6
- V d8-b8
- V b8-d8
- H f6-d5
- g7-g6
- f7-f6
- K g8-g7
- B f8-f7
- V d8-b6
- V b6-c7
- g6: h5?
- H d5-e7
- H e7-g6
- V c7-a5
- V a5-b4
- V b4-d2-
- V d2-c2
- h5-h4
- V c2-d2
- V d2-e1
- V e1: b4
- V b4-d6+
- K g7-f8
- Földadja

h7: g6-ra 51 V f5-c8- K f8-e7 (K g7? 52. V h8- matt) 52. B h4-e4- dönt.

Sakk-hirek.

Frankfuriban a nürnbergi versenyen résztvevő mesterek közül Lasker, Schlechter és Marco az ottani sakkörben több simultan játszmat váltottak. Így Marco 12 klubtag ellen játszott egyszerre és megnyert 8 játszmat, elvesztett 3-at, egy remis lett. Schlechter viszont több tanácskozó ellen játszott s nyer.

Berlinben Schlechter az ottani sakkörben tábla nélkül játszott egyszerre 5 játzó ellen; 4 játszmat megnyert, egyet elvesztett. Az érdekes produkcióknak sok nézője volt.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: **Sarkadi Ignác.**
Főmunkatárs: **Rácz Mihály.**

LASZKY ÁRMIN

(MODERN ANTIQUARIUM)

könyv- és papirkereskedése

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca

(Biharmegyei takarékpénztár épület)

ajánl a közeledő

izraelita ünnepekre

1111 alkalmas 8-0

imakönyveket.

Teljes magyar vagy német fordítással ellátott

MACHSOR

9 és 4 kötetben, tartalmazza az összes imákat sorrendben. 2 frttól 12 frtig.

Magyar Machsor

a „Zion” templom istentisztelete szerint 1.50 frttól 5 frtig.

Gyapju- és selyemtalisz.

MENNYASSZONYI IMAKÖNYVEK

kisebb és nagyobb alakban legújabb díszkötésben a legjutányosabb árak mellett.

Értesítés

a Borszéki borviz kutkezelőségétől.

Van szerencsénk a m. t. közönség szives értésére hozni, hogy a borszéki viz egyedüli főraktárát Biharmegye és Nagyvárad város területére

Kádár és Kiss

céznek adtuk át, miről tudomást venni és borvizünket továbbá is pártfogásában részesíteni kegyeskedjék.

A borszéki borviz kapható minden fűszer- és ásványviz-kereskedésben, valamint az összes vendéglőkben és éttermekben.

Kiváló tisztelettel

Lázár és Verzár,

a borszéki borviz kutkezelősége.

H O N I I P A R I

Megrendelések mérték után is 24 órában belüli eszközöltnének.



A női szépség

kecsességét és eleganciáját nagyban emeli a jó fűző, különösen, ha oly kitűnő hírű czégtől való, mint!

Rosenzweig Róza

Nagyvárad, főutca, a színházzal szemben, ahol dus választékban kapható: bécsi, párisi, gummi- és sport, ugyszintén dajkafűző, alkalmi fűző gummirészekkel, valamint nyári- és hasfűző.

Vállfűző (geradehalter) raktáron!

Mindezen fűzők mérték után is készíttetnek.



Először magyar orvosilag elősmert mű-mellicző-gyár.

H O N I I P A R I

Rendkívüli kiárusítás mosókelmékben

SZANDICZ ADOLF

áruházában
Nagyvárad, Bémer-tér.

Szenzációs alkalmi vétel!

Francozia atlas-satin
Francozia piquet
Francozia carton
Francozia battist
Francozia dellein
Szerb vászon

fél árban.

Ruhakelmék 50% olcsóbban, mint rendesen.

943 10-0

Confectiók mélyen leszállított áron kaphatók.

Árjegyzéket és mintákat kívánatra bérmentve.

Kizárólag

kész női felöltők

gyári raktár

egyedüli jutányos és czélszerű beszerzési forrás csakis

NEMES MIHÁLY-nál

Köröspart.

Nagyvárad, Lévy-ház.

Köröspart.



LEBOVITS RUDOLF és Társa

Fő-utca, a Bartsch-palotával szemben.

A legdivatosabb és legjobb szövetekből kitűnő szabású

férfi-öltönyöket, felöltöket

a legelegánsabb kivitelben gyorsan és pontosan készitünk saját, modernszerüleg berendezett mihelyünkben.

A legszolidabb, szabott áruk.

Minden szezonban gazdag választék bel- és külföldi szövetekből.



Legjobb

bajor-féle sör

sötét és világos minőségben

márczius 15-től kezdve

nagy üveg 13 krért

kapható:

Steiner M. Albert-nél

N.-Piacz-tér (Knapp-ház.)

Videki megrendelések az adó leszámítása mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek.